

Minor Geschiedenis van het Nederlands Protestantisme

Vrije Universiteit Amsterdam
September 2012-januari 2013
Vijf modules, 30 ects

ALGEMENE OMSCHRIJVING

Het protestantisme heeft een grote betekenis gehad in de Nederlandse geschiedenis. Het had een belangrijke publieke functie van de Nederlandse republiek en had grote maatschappelijke invloed in de negentiende en twintigste-eeuwse natiestaat. Sinds de jaren zestig wordt deze publieke en maatschappelijke vormgeving van religie uitgedaagd door nieuwe geloofsvormen.

Deze geschiedenis staat centraal in een minor aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Het accent ligt op kennismaking met de belangrijke thema's van de Nederlandse religiegeschiedenis, op discussiethema's in dit onderzoeksveld en het opdoen van ervaring in bronnenonderzoek.

EINDTERMEN

De student heeft na het volgen van de minor een breed en actueel inzicht in de geschiedenis van het protestantisme. Twee modules (periode 1) bieden een stevig theoretisch en (kerk)historisch fundament. Twee modules (periode 2 en 3) behandelen deelterreinen van de vroegmoderne als de moderne periode, waarbij oefening in bronnen wordt geboden vanuit de rijke verzameling aan oude boekdrukken en archieven van de VU. Een slotmodule (periode 3) gaat in op de ingrijpende ontwikkelingen sinds de jaren zestig, qua impact vergelijkbaar met de betekenis van de zestiende-eeuwse Reformatiebeweging. Tijdens de minor treden regelmatig gastdocenten van binnen of buiten de VU op.

DOELGROEP EN INGANGSEISEN

De minor is primair bedoeld voor derdejaars bachelorstudenten geschiedenis of theologie, aan de VU en andere universiteiten, maar staat open voor andere studenten. Deelnemers dienen 90 ECTS te hebben behaald. Aanbevolen voor (research)masters kerkgeschiedenis (Godgeleerdheid) en Geschiedenis na 1400 (Letteren).

COÖRDINATIE EN CONTACT

Prof. dr. Mirjam van Veen | Godgeleerdheid
(e) m.g.k.van.veen@vu.nl
Prof. dr. Fred van Lieburg | Letteren
(e) f.a.van.lieburg@vu.nl

MODULES (5 x 6 ECTS = 30 ECTS)

Periode 1 | week 36-43 | september-oktober 2012

Vrijdag 9.00-12.45
Religieuze regimes
Prof.dr. F.A. van Lieburg

Sinds de Reformatie in de zestiende eeuw staat Nederland bekend als een protestants land. Wat dit in de praktijk betekende, verschilt per periode, per groepering en per regio. Vaak wordt onderscheid gemaakt in de publieke kerk (1570-1780), de protestantse natie (1780-1870), de verzuilde samenleving (1870-1960) en de huidige tijd van religieuze transformatie. Steeds waren er verschillende kerken en bewegingen, vooral sinds de grondwettelijke verankering van de godsdienstvrijheid. Dit college voorziet in basiskennis van de historische ontwikkeling en richt zich speciaal op de problemen van periodisering en differentiatie. Tevens wordt inzicht gegeven in de belangrijkste vakliteratuur en onderzoeksmethoden op dit gebied. Op het programma staan excursies naar protestantse plaatsen van herinnering.

Periode 1 | week 36-43 | september-oktober 2012

Dinsdag 13.30-17.00
Theologische tradities
Prof.dr. M.G.K. van Veen en prof. dr. P. Visser

Na de Reformatie werd het Nederlandse religieuze landschap veelkleurig en divers. De verschillende protestantse stromingen claimden allemaal terug te gaan op de traditie van de vroege kerk. Toch ontwikkelden zij elk hun eigen identiteit. Hoe deden ze dat? Hoe verhielden deze stromingen zich tot elkaar? En hoe probeerden dopers, lutheranen en calvinisten het leven in de Republiek te beïnvloeden?

Periode 2 | week 44-51 | november-december 2012

Dinsdag 13.30-17.00
Civil society
Drs. W.P. Beekers

Vanaf het midden van de negentiende eeuw kwam een Nederlandse civil society tot bloei. Protestantse initiatieven (bijvoorbeeld op het gebied van de zending, onderwijs, volkshuisvesting, armenhulp) vormden er een belangrijk onderdeel van. Dit protestantse maatschappelijk middenveld groeide verder na grondwettelijke verankering van de godsdienstvrijheid en het ontstaan van een

verzuilde 'strijd om de moderniteit'. Ter inleiding op dit werkcollege komen verschillende perspectieven op deze periode aan de orde. Daarna gaan studenten aan de slag met de archief van een protestantse organisatie of beweging (te vinden in het Historisch Documentatiecentrum van de VU). Op het programma staat ook een excursie naar vroegere protestantse woonwijken in Amsterdam.

Periode 2 | week 44-51 | november-december 2012

Vrijdag 9.00-12.45
Religieuze boekcultuur
Prof.dr. A.A. den Hollander

Kerkboeken nemen een belangrijke plaats in binnen de protestantse vroomheid: bijbels, catechismi, psalmen en lieddichten, kerkmuziek en meer. Deze boeken zijn enerzijds zelf uitingen van de protestantse vroomheid zoals die op een zeker moment in al zijn diversiteit wordt beleefd. Anderzijds hebben ze ook vaak een richtinggevend of zelfs verplichtend karakter voor de protestantse private en publieke vroomheid. Kerkboeken roepen vaak verschillende sentimenten op: van vertrouwen, herkenning, verbondenheid, tot vervreemding en verstikking aan toe. In de module komen verschillende typen kerkboeken aan bod en zal veel met het historisch materiaal zelf worden gewerkt. Op het programma staan tevens enkele excursies. De derde periode is gereserveerd voor een onderzoeksopdracht.

Periode 3 | week 2-5 | januari 2013

Dinsdag 13.30-17.00
Nieuwe religiositeit
Prof.dr. H.C. Stoffels

De module biedt een overzicht over de naoorlogse ontwikkelingen binnen het Nederlands protestantisme. Sinds de jaren zestig wordt zowel de publieke vormgeving van religie als de exploitatie ervan in het maatschappelijk middenveld uitgedaagd door nieuwe, deels uit Amerika geïmporteerde bewegingen en vormen van (evangelische, postmoderne) religiositeit, waarin individualisme, authenticiteit, geloofsbeleving en rituele vernieuwing centraal staan. Daarnaast hebben migranten uit alle delen van de wereld hun eigen, vaak charismatische kerkgemeenschappen gesticht. Het fenomeen protestantisme is hierdoor problematisch geworden, met consequenties voor de (historisch)-wetenschappelijke bestudering ervan.